

OBSAH

SLOVO K ŠTUDENTOVI	3
I. kapitola	
NA PRAHU EURÓPSKEHO POLITICKÉHO A PRÁVNEHO MYSLENIA	
Občianstvo je také staré ako grécka obec	8
GRÉCKA FILOZOFIA	9
Podľa starej tradície sa všetko začalo Tálesom	9
OBDOBIA VÝVOJA GRÉCKEJ FILOZOFIE.	10
Čo je svet?	10
Pytagorejci so svojou náukou o číslach	11
Čo je človek, jeho duša a život?	12
Učitelia politickej múdrosti	13
Doktrína sofistov mala spoločné črty	14
Formuje sa otvorená spoločnosť	15
Prvá diskusia o prirodzenom práve	16
Moc potrebuje právo a právo nie je ničím bez moci	17
Zhromaždenie slobodných ľudí navzájom si garantujúcich bezpečnosť	18
Sofisti zničili staré modly	18
Všetko plynie	19
Zákon chce prospievať životu ľudí	20
SOKRATES: „VIEM, ŽE NIČ NEVIEM“	21
Vláda múdrych	22
Tam, kde občania dodržiavajú zákony, sú štáty najšťastnejšie	23
Platón: Najvznešenejšou a najkrajšou formou myslenia je tá, ktorá sa vzťahuje na riadenie štátu	24
PLATÓN OV SVET VEČNÝCH A NEMENNÝCH PODSTÁT.	26
Etické idey	27
Spravodlivosťou štátu je ústava	28
Politik by mal mať kráľovskú dušu	30
Spravodlivosť je zákon vpísaný do srdca	31
Ústava musí mať charakter a štýl	32
Urobme vládaťom zákon	34
Platón si vyslúžil neskonalý obdiv i zdrvujúcu kritiku	35
ARISTOTELES, FILOZOF ZO STAGEIRY	37
Pri prameni európskej vedy	38
Veda o štáte je najvyššia a najdôležitejšia	39

Dobry štát je riadený v spoločnom záujme	41
Právo je to, čo je spravodlivé	42
Ius suum qui que tribuere	43
Zákon je inteligencia bez vášne	45
Slušnosť ako prostriedok spružnenia práva	46
S TRETÍM STOROČÍM VSTUPUJEME DO DOBY ÚPADKU	46
Z filozofov sa stávajú apoštoli šťastia	47
FILOZOFI ZO ZÁHRAD	48
Ľudia uzavierajú dohodu, že si navzájom nebudú škodiť	49
Stoa – filozofia vyrovnanosti	50
Etika stoikov	51
Svet je spoločnou vlasťou všetkých Ľudí	52
Čestne žiť, nikomu neškodiť, dať každému, čo mu patrí	53
Grécky duch je unavený	54
Skeptici boli ľahostajní k verejnému životu	55
Reakcia citu a obrazotvornosti	56
Dávno vyslovené pravdy	56
RESUMÉ	58
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	60

II. kapitola

RÍMSKY PRÁVNÝ POKLAD

POLITICKÉ MYSLENIE V RÍME	63
Najstaršia republika na svete	64
Začína sa formovať ideológia	65
PRIATEĽ VÝZNAMNÝCH RIMANOV – POLYBIOS (200 – 120 pred Kr.).	66
Rovnováha síl	67
Nič nie je také nepredajné ako volebný hlas a súdny rozsudok	67
V Ríme je všetko na predaj	68
EPIKUREIZMUS V RÍME	68
OPOZÍCIA A KOMPROMISY STOICIZMU	69
PATER PATRIAE – MARCUS TULLIUS CICERO (106 – 43 pred Kr.).	70
Zásnuby gréckeho teoretického myslenia s rímskou štátnickou múdrosťou	71
Ideálny štát je ten, ktorý realizuje etické zásady	72
Právny zväzok a vedomie spolupatričnosti celku	72
Ťažké časy tragického humanizmu	73
Právo je spoločenské puto, bez ktorého niet v spoločnosti poriadku a disciplíny	74
Prirodzené právo je najvyšší rozum vstopený ľudskej povahe	75

LUCIUS ANNAEUS SENECA (asi 4 pred Kr. – 65 po Kr.)	76
Politika a morálka sa nemajú rady	77
EPIKTÉTOS (asi 50 – 138 po Kr.)	77
FILOZOF NA TRÓNE: MARCUS AURÉLIUS ANTONINUS (121 – 180 po Kr.)	78
Už niet republiky	78
Plurimae leges pessima res publica	79
RÍMSKE PRÁVNICTVO A JURISPRUDENCIA	79
Leges duodecim tabularum	80
Matkou rímskej iurisprudencie bola filozofia	81
Ius publicae respondendi	82
Norma včlenená do povahy vecí	82
Stála a nepretržitá vôľa dať každému to, čo mu patrí	83
Dôležitým princípom nie je len užitočnosť, ale aj slušnosť	84
Právo je umením dobra a spravodlivosti	85
Čestná služba verejnosti	85
POČIATKY PRÁVNICKEJ SPISBY	86
Zlaté obdobie	87
RESUMÉ	89
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	90

III. kapitola

PRÍSLUB SVETLA A SPÁSY

Načo je ľudské poznanie, keď nemá vplyv na poriadok sveta?	92
PRÍCHOD KREŠŤANSTVA	93
Najväčší mravný reformátor ľudstva	94
My pôjdeme medzi pohanov a on medzi Židov	95
Prvé perzekúcie	96
Nič nám nie je ľahostajnejšie ako štát	97
Zákonom je to, čo je vpísané v srdci a v svedomí	98
PATRISTIKA	99
Cirkev úradov a biskupov	100
PRVÁ KREŠŤANSKÁ ŠKOLA	101
Donum Dei	101
Keby vznešení cisári vedeli, akých v nás majú poslušných poddaných	103
Hranica medzi božím a svetským štátom	104
OTEC ZÁPADNÉHO MYSLENIA – SV. AUGUSTINUS AURELIUS (354 – 430)	105

Boj dvoch štátov	107
PRVÁ KREŠŤANSKÁ POLITICKÁ TEÓRIA	108
Prirodzené právo je rozumom a vôľou Boha	110
NA TROSKÁCH IMPÉRIA.	111
Cirkev niesla štafetu civilizácie ďalej	112
Arabský impulz	113
Imperium Christianum	114
Renesancia vzdelanosti	115
OBDOBIE SCHOLASTIKY	116
Renesancia pred renesanciou	117
Mohamedánska scholastika	118
KRÁĽ KREŠŤANSKÝCH TEOLÓGOV – TOMÁŠ AKVINSKÝ (1225 – 1274)	119
Zmierenie Aristotela s Kristom	120
Večný zákon je pečať, prirodzené právo je jeho odtlačkom v ľudskej rozumnosti	121
Primárne a sekundárne prirodzené právo	122
Sv. Tomáš laicizuje a humanizuje právo	124
Platné právo, ktoré nerešpektuje prirodzené právo, nie je záväzné pre naše svedomie	124
Majstrovská konštrukcia spravodlivosti	125
Štát je rozumné ustanovenie pre všeobecné blaho	126
DEDIČSTVO PO SV. TOMÁŠOVI.	127
Jednota Západu upadá	128
Začínajú sa úvahy o suverenite	130
GLOSÁTORSKÁ REVOLÚCIA	131
Legitimus thesaurus	132
Romanizácia právnej praxe	133
Historická udalosť	134
Pre právnikov bola stredom sveta Bologna	135
PRÁVNICKÝ KOLUMBUS PRE CELÝ VZDELANÝ SVET	135
Quattuor doctores	136
Revolúcia v právnej vede	137
Formuje sa právnický stav	137
Právnicki sa museli preorientovať	138
Jednotné právo pod egidou moci	139
ROZDIELY V PRÁVNEJ KULTÚRE.	142
KÁNONICKÉ PRÁVO	143
Dobrý zákon je čestný, spravodlivý, robený nie v súkromnom, ale vo verejnom záujme	144

Stredovek poznal dvojakú právnu vedu a dvojaké právo	145
RESUMÉ	146
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	147

IV. kapitola

PRI KOLÍSKE MODERNÉHO POLITICKÉHO A PRÁVNEHO MYSLENIA (VIA MODERNA)

ŠKOLA FRANTIŠKÁNOV	149
JOHANNES DUNS SCOTUS (asi 1266 – 1308)	150
Potestas absoluta	150
Na jedincovi treba postaviť sociálny vesmír	151
Bráň ma svojím mečom a ja ťa budem brániť mojím perom	152
Odmietnutie tradičného realizmu	153
Opustené bolo aj prirodzené právo	154
Rozpor medzi praxou a regulou chudoby	155
Subjektívne práva	155
PREDRENESANČNÉ POLITICKÉ MYSLENIE	156
DANTE ALIGHIERI, TEOLÓG, BÁSNIK, ŠTÁTNIK.	157
Svetské chápanie štátu	158
Písaný rozum slobody jedinca	158
MARSILIUS, REKTOR PARÍŽSKEJ UNIVERZITY	159
Základy moderného republikánstva	159
HUMANIZMUS A RENESANCIA	161
Svet už nie je slzavým údolím	161
Zo starých koreňov rašia nové výhonky	163
Svet zaznamenáva prevratné objavy	164
POLITICKÉ UČENIA RENESANCIE	165
Nová predstava o moci a o jej nástrojoch	166
PRINC RENESANCIE ERAZMUS ROTTERDAMSKÝ (1469 – 1536).	167
Robiť nátlak, je typickým znakom tyrana, znášať ho, je znakom somára.	167
Politická morálka?	168
NICCOLO MACHIAVELLI – ZLODUCH SVETOVEJ ŠTÁTOVEDY	168
Vzdialený od akejkolvek ľudskej tváre	170
Kniha zrodená na nákove núdze	171
Audacem Fortuna Iuvat – Odvážnemu šťastie praje	172
Machiavelliho teória štátu	173
Ponechať kontrolu nad mocou	173
Úvahy o vládnutí	174

Morálna politika je nezmysel	175
Určiť presnú diagnózu a začať liečbu	176
Politik je človek bez srdca a svedomia	177
Rozsudky a amnestie	178
Vyzradil tajomstvo vladárskeho umenia	179
JEAN BODIN (1530 – 1596) A SUVERENITA ŠTÁTU	180
V službách kráľa	181
Najúplnejšie stanovisko k náboženskej tolerancii	182
Štátny monopol donucovacej moci	182
Výklad univerzálneho práva	184
Odstraňovať korporácie a obce znamená podkopávať štát	185
MODERNÉ PRÁVNE MYSLENIE	185
HNUTIE PROTESTANTSKEJ REFORMÁCIE.	185
Oddelenie svetskej moci od náboženstva	187
Politika je nástrojom obnovy sveta aj v našich krajinách	187
Svet sa rozdelil podľa náboženstva	188
MUŽ, KTORÝ OPUSTIL NÁRUČIE STAREJ CIRKVI – MARTIN LUTHER	189
Boží meč v rukách vrchnosti	190
O svetskej vrchnosti	191
PRÁVNIK A REFORMÁTOR JÁN KALVÍN (1509 – 1564)	192
Právo usmrtiť tyrana	192
Odlíšenie práva od morálky	193
Právo je nástroj na vynútenie morálnych zákonov	194
KATOLÍCKA REFORMÁCIA	195
Katolícke korene liberalizmu?	195
Oprášenie sv. Tomáša	196
Nadnárodná morálka už nestačí	197
NALIEHAVÁ POTREBA MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA.	198
To, čo prirodzený zákon ustanovil medzi národmi	199
Právo je oprávnenie, sloboda daná zákonom	200
FRANCISCO SUÁREZ: TRAKTÁT O ZÁKONCH A O BOHU AKO ZÁKONODARCOVI.	200
PRÁVNY HUMANIZMUS	201
Tí strašní scholastickí bartolisti	202
Humanisti zradili rímskych učiteľov	203
Nové súhvezdie na nebi európskej jurisprudencie	204
ŠKOLA APLIKOVANÉHO RÍMSKEHO PRÁVA	205
RESUMÉ	206
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	207

V. kapitola

EPOCHA ROZUMU

Dobová atmosféra	209
MODERNÁ FILOZOFIA, NOVÁ METÓDA.	210
Vedecký pohyb mal originálne črty	211
COGITO ERGO SUM – RENÉ DESCARTES – CARTESIUS (1596 – 1650)	213
PRÁVNA FILOZOFIA 17. STOROČIA	214
Stará myšlienka dostáva nové krídla	214
HOLANDSKÝ ZÁZRAK – HUGO GROTIUS (1583 – 1645)	217
Diplomat a tvorca medzinárodného práva	218
Majú kľúč k riešeniu v rukách teológovia?	219
Advokát mieru a humanizácie vojny	219
RACIONÁLNE PRIRODZENÉ PRÁVO	220
Pramene práva	222
Dielo o práve	223
Nie Boh, ale človek je prameňom práva	223
Závery boli zhodné, pretože viera bola prepevná	224
Právo získava formu systému všeobecne záväzných pravidiel	225
SUBJEKTÍVNE PRÁVO AKO MORÁLNA KVALITA SUBJEKTU ZALOŽENÁ NA ZÁKONE.	225
Príručka kráľov a diplomatov	226
Štát je prirodzený zväzok slobodných ľudí s cieľom spoločného dobra	226
NAJVÄČŠÍ ŽID MODERNEJ DOBY – BARUCH SPINOZA (1632 – 1677)	227
Politické spisy sú kolážou	228
Každý má toľko práva, koľko má moci	228
ŠKOLA PRIRODZENÉHO PRÁVA A PRÁVA VŠETKÝCH ĽUDÍ V NEMECKU.	229
SYNDIK MESTA EMDEN – JOHANNES ALTHUSIUS (1557 – 1638)	229
Prameňom práva je prirodzený zákon	230
DRUHÉ VEĽKÉ MENO – SAMUEL PUFENDORF (1632 – 1694)	230
Základné axiómy práva vychádzajú z etiky	231
Dieťa absolutizmu	232
Gottfried Wilhelm Leibniz (1646 – 1716) a nová metóda vyučby práva	232
OTEC NEMECKÉHO OSVIETENSTVA – CHRISTIAN THOMASIUS	233
CHRISTIAN WOLFF (1679 – 1754)	234
PRIRODZENOPRÁVNA LÍNIA VO FRANCÚZSKU	235
ANGLICKÁ JURISPRUDENCIA.	235

So zdravým rozumom slúžiť praktickým potrebám	236
DÔSLEDKY DOKTRÍNY RACIONÁLNEHO PRIRODZENÉHO PRÁVA .	237
Idea kodifikácie	237
Nová právna teória	239
POLITICKÉ MYSLENIE VO VEKU ROZUMU	239
THOMAS HOBBS (1588 – 1679) A OBOR LEVIATHAN	240
Každodenný život veľkého filozofa	241
Nepriateľ metafyziky	242
Každý si počína egoisticky	242
Človek človeku vlkom	243
Štát vznikol z číreho egoizmu	243
Narodeniny veľkého Leviathana	244
Blaho občanov je najvyšší zákon	244
Zmluva je uzavretá raz navždy	245
Leviathan je nedotknuteľný	246
Niet miesta pre osobné náboženské presvedčenie	246
Prirodzený zákon je cudzí svetu práva	247
Neexistuje kódex prirodzeného práva	248
Zákon je slovo toho, kto právom vládne iným	249
Subjektívne právo dominuje	249
VYSVEDČENIE PRE THOMASA HOBBSA	251
Niekoľko slov k Bossuetovi (1627 – 1704)	253
RESUMÉ	254
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	255

VI. kapitola

MYS VZDELANOSTI V OCEÁNE BARBARSTVA

Namiesto oltárov vládza rozum	257
PROGRAM NÁPRAVY ĽUDSTVA.	258
Nový pohľad na človeka	259
Európe udávali tón korunované hlavy	260
O ZLATOM VEKU ALŽBETÍNSKEHO ANGLICKA	261
DUCHAPRÍTOMNÝ SÚČASNÍK ANGLICKÝCH PREMIEN – JOHN	
LOCKE.	262
Fúrikár pri čistení pôdy	264
Šťastný vek ľudstva	264
Ľudia sa spájajú kvôli zachovaniu svojich životov a majetkov	265
Prvé tóny liberalizmu	265
Svätý princíp vôle väčšiny, ale	266

Keď ľud nenachádza odvolanie na zemi, odvoláva sa k nebesiam	267
Uložiť jednotlivé moci do rôznych rúk	268
Ďalší anglickí myslitelia	270
ŠKÓTSKA ŠKOLA	270
DAVID HUME (1711 – 1776)	271
VEK ROZUMU VO FRANCÚZSKU	272
Ideológia ovládla celý život	272
Nechýbajú politické argumenty	273
Absolutizmus sa úplne zdiskreditoval	274
Občan má dôstojnosť a ľudské práva	275
Prinútiť moc k zodpovednosti	275
Absolutistická monarchia budila živú opozíciu	276
NEKORUNOVANÝ KRÁĽ EURÓPY – VOLTAIRE (1694 – 1778)	277
Pokrok a usporiadanie spoločnosti	279
KÓDEX ROZUMU A SLOBODY – BARÓN MONTESQUIEU	279
Nech som bol v hociktorom štáte, žil som v ňom, akoby som tam mal ostať do smrti	280
Do politiky vstúpil dvoma dvermi	281
Zákony sú nevyhnutné vzťahy odvodené z povahy vecí	282
Forma vlády a jej životný princíp	283
Zákony musia byť prispôsobené národu	284
Politická sloboda je len tam, kde sa nezneužíva moc	285
Dva princípy konštitučnej doktríny	286
Montesquieuho úvahy boli rozmanito interpretované	288
Právna interpretácia teórie delby moci	289
Montesquieu nebol duchom rojko ani teoretik	290
ŽENEVSKÝ TULÁK JEAN JACQUES ROUSSEAU (1712 – 1778)	291
Na začiatku ako spisovateľ neexistoval	292
Všetko od výroby ihly po odlievanie kanónov	293
Politické prebudenie	294
Proti zbožňovanému rozumu cit a prirodzenosť	295
Komunistický manifest 18. storočia	296
Ustanovme spravodlivé zákony zmluvy	298
Všeobecná vôľa je tam, kde sme viac dojatí láskou ku kolektívu ako láskou k sebe	299
Tyrania za tyraniu?	299
Iba krok k socializmu	300
Zakonodarca, vláda a občianske náboženstvo	301
Nič nevymyslel, všetko pretváral citom	302
RESUMÉ	304
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	305

VII. kapitola

HLAS Z NEMECKA

Svätá ríša rímska nemeckého národa	307
To, čo iné národy prežili na vlastnej koži Nemci prežívali teoreticky a umelecky	308
KÖNIGSBERSKÝ PROFESOR – IMMANUEL KANT (1724 – 1804)	309
Hviezdne nebo nado mnou a mravný zákon vo mne	310
Kopernikovský prevrat	311
Poznanie je možné len vďaka syntéze rozumu a skúseností	313
SFÉRA POVINNOSTI A NORMATIVITY	315
Kategorický imperatív	316
A predsa bol Kant v hĺbke bytosti právnikom	317
Právo je poriadok	318
Štát je spojenie množstva ľudí pod právnymi zákonmi	319
Občianska spoločnosť, formy vlády	320
Kant svojrázne využíva myšlienku spoločenskej zmluvy	321
V teórii je to azda správne, pre prax sa však nehodí	322
Sen o večnom mieri	323
Kritici sú ku Kantovi veľmi prísni	324
NEMECKÝ ROMANTIZMUS A IDEALIZMUS	325
DIEŤA ROMANTIZMU – GEORG WILHEM FRIEDRICH HEGEL (1770 – 1831)	326
Nikto pred ním si tak neuvedomil význam histórie	327
Všetko, čo je skutočné, je aj rozumné	329
Tri stupne dialektického vývoja ducha	329
Neuveriteľné definovanie práva	330
Je Hegel stúpencom prirodzenoprávnej doktríny?	331
Hegel nechcel vytvárať ideálny štát	332
Do idey štátu sa vtelil duch, ktorý tvorí dejiny	333
Štát je vstúpením Boha na zem ... krásnou totalitou.	334
Vojna je prejavom etickej majestátnosti štátu	335
Veľký človek odsudzuje iných na to, aby ho vysvetľovali	336
Heglom vrcholí nemecká klasická filozofia	337
RESUMÉ	338
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	339

VIII. kapitola

NOVÁ MYŠLIENKA: SOCIALIZMUS

Čo znamená pojem socializmus?	341
---	-----

SOCIÁLNE UTÓPIE V OBDOBÍ PRED PRIEMYSELNOU REVOLÚCIOU	342
Antické korene socializmu	342
Na prahu modernej doby	343
Mesianizmus a milosrdenstvo kresťanstva	344
SEN KNIEŽAŤA ANGLICKÝCH HUMANISTOV THOMASA MORA . .	345
Ostrov šťastnej spoločnosti Utópia	346
SLNEČNÝ ŠTÁT TOMMASA CAMPANELLU	347
SOCIÁLNE UTÓPIE V DOBE ROZUMU	348
Nová Atlantída	349
PROROCTVO KŇAZA Z ÉTRÉPIGNY	349
Skutočný duch zákonov, po celú dobu zanedbávaný alebo neznámy . . .	350
ORIGINÁLNE ČRTY MORELLYHO UTÓPIE	352
A nájdú sa nasledovníci	353
Aj plebejec Jean Jacques Rousseau je na strane biednych	353
GABRIEL BONNOT DE MABLY (1709 – 1785).	354
Utópia a Francúzska revolúcia	355
MEDZI UTÓPIOU A REVOLTOU – GRACCHUS BABEUF	356
UTOPICKÝ SOCIALIZMUS NA ZAČIATKU INDUSTRIÁLNEJ	
ÉRY (1815 – 1848)	358
Pohľad na štát a násilie	358
Európska triarchia	359
OSOBITOSTI VÝVOJA ANGLICKÉHO SOCIALIZMU	359
GODWINOV OSVIETENÝ ANARCHIZMUS	360
Anglickí radikáli a Francúzska revolúcia	361
ROBERT OWEN – JEDEN Z TÝCH NEZNESITEĽNÝCH ĽUDÍ, KTORÍ	
SÚ SOĽOU ZEME	362
Z individualizmu vyplývajú zlá, ktoré rozdeľujú ľudí	363
Owen čoraz väčšmi kritizuje režim	364
S Owenom opúšťame prehistóriu socializmu	365
„RICARDOVCI“ A „PREDMARXISTI“ – KRITIKA	
PRIEMYSELNÉHO KAPITALIZMU	366
Spev rodiaceho sa socializmu	367
Anglické robotnícke hnutie získavalo pevnejšie kontúry	367
SILA SOCIALISTICKEJ IDEOLÓGIE VO FRANCÚZSKU	368
SAINT-SIMON A SAINT-SIMONIZMUS.	369
Idea vývoja	370
Industriálny systém a kompetentná elita	371

Základnou funkciou štátu je organizovať výrobu	372
Ambivalentné dedičstvo	372
Saint-simonovská škola	373
KRIŠTOF KOLUMBUS SOCIÁLNEHO SVETA – CHARLES FOURIER .	374
Teória univerzálnej jednoty	375
Všetko je starostlivo a do detailov reglementované	375
Fourierizmus nebol taký vplyvný	376
VEĽKÝ OBRAT (1830 – 1848)	377
PIERRE JOSEPH PROUDHON: „AKOKOĽVEK SOM PRIATEĽOM PORIADKU, SOM ANARCHISTA“	378
Spravodlivosť je zákonom sociálnej rovnováhy	379
Odsúdenie štátu	380
Čo dáte namiesto štátu? Nič!	380
Pravidlá politického federalizmu	381
Utopizmus a proroctvo proudhonovcov	382
Komunisti sú jedinou stranou vo Francúzsku, ktorá si zaslúži pozornosť	382
PREČO SOM SA STAL KOMUNISTOM ÉTIENNE CABET	383
FRANCÚZSKY SOCIALIZMUS PRED ROKOM 1848.	384
ONESKORENÝ VÝVOJ SOCIALIZMU V NEMECKU	385
FICHTE A SOCIALISTICKÉ DEDIČSTVO FRANCÚZSKEJ REVOLÚCIE.	386
Wilhelm Weitling, jediný robotník medzi autormi sociálnych utópií . . .	386
U nás bol tento myšlienkový smer takmer neznámy	387
FORMOVANIE „VEDECKÉHO“ SOCIALIZMU	388
Niekoľko slov o Marxovi a marxizme	388
Jeho metóda je vedecká, ostatní používajú utopickú	389
FRIEDRICH ENGELS (1820 – 1895).	390
Proletári všetkých krajín, spojte sa!	390
V Marxovi sa spájal básnik, novinár a moralista	391
Marx a Engels boli v menšine	392
„MARXISTICKÉ“ POLITICKÉ MYSLENIE	392
Ľudské určenie a dôstojnosť stále viac miznú	393
Nastolenie pravej ríše slobody	394
Celé storočie sa marxizmus tešil prestížou	395
RESUMÉ	396
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	397

IX. kapitola

OBAVY ZO VŠEMOCNÉHO ŠTÁTU: LIBERÁLI A KONZERVATÍVCI

POKUS O DEFINÍCIU LIBERALIZMU	399
FRANCÚZSKO: KLASICKÁ KRAJINA KONTINENTÁLNEHO LIBERALIZMU	400
Takmer s rozpakmi sa spomína malá skupina autorov	401
Odmietanie socializmu a radikalizmu	401
Liberalizmus povýšil individualizmus na charakteristiku západnej civilizácie	402
Dávajú človeku slobodu a zabúdajú, že v ňom sídli aj diabol	403
Elitizmus a morálna disciplína	403
Konsenzus a legitimita štátu	404
Demokracia je pasca nastavená slobode	404
Korektívy demokracie	405
Ani Prévost-Paradol nebol demokratom zo srdca	406
Intervencionizmus štátu je škodlivý pre všetky záujmy	406
Hľadanie limitov štátu	407
Moc je nevyhnutná, ale nie je prirodzená	408
HENRI BENJAMIN DE REBEQUE CONSTANT (1767 – 1830)	408
Výklad liberalizmu sa začína pojmom sloboda	409
Štát je podozrivý a má byť redukovaný na minimum	410
CHARLES ALEXIS HENRI CLÉREL DE TOCQUEVILLE (1805 – 1859)	411
Prorocký odhad reality 19. storočia	412
Demokracia nikdy nemala lepšieho priateľa	412
Osud slobody v modernom svete	413
Neobracajme oči na Ameriku, aby sme otrocky kopírovali	414
Tam, kde je slabý jedinec, stáva sa silným štát	415
Keď sú ľudia atomizovaní, stávajú sa egoistami	415
Majoritná moc vedie k absolútnej moci	416
Tocqueville premyslel liberalizmus do detailov	416
Zasnúbenie rovnosti so slobodou	417
Prostriedkom nápravy vlád je náboženstvo	417
ANGLICKÝ LIBERALIZMUS	417
Orientácia anglického liberalizmu je odlišná	418
Prirodzené právo prešlo na stranu individuálnej slobody	418
Anglický liberalizmus vychádza z utilitarizmu	419
JEREMY BENTHAM (1748 – 1832)	420
Egoizmus by znemožňoval spoločenský život	420
Spoločenský atomizmus a právny utilitarizmus	421
Utilitaristická teória vládnutia	421

ZAKLADATEĽ UTILITARISTICKEJ SPOLOČNOSTI	
JOHN STUART MILL	422
Mill vyjadruje premenu, ktorou prešiel liberalizmus	423
Východisko je individualistické	423
Povaha a hranice moci	424
Tyraniu väčšiny zaradil medzi zlá	424
Úvahy o zastupiteľskej vláde	425
Millov leserferizmus nebol nijako príkry	426
POLITICKÉ MYSLENIE MILLOVHO VRSTOVNÍKA SPENCERA	426
JOHN EMERICH DALBERG ACTON, BARÓN (1834 – 1902)	427
LIBERALIZMUS V AMERIKE	427
LIBERALIZMUS V STREDNEJ EURÓPE	428
Cesta k právnemu štátu	428
WILHELM VON HUMBOLDT (1767 – 1835).	429
Pokus vymedziť hranice pôsobnosti štátu	430
Starostlivosť štátu oslabuje vôľu a energiu občanov	430
Klasický liberalistický prúd si nezískal prevahu	431
ZVRATOM BOLA KONCEPCIA ROBERTA VON MOHLA (1799–1875)	432
Štát nesmie svoju pomoc vnucovať	432
Štát musí byť definovaný prostredníctvom práva	433
Mohlovu koncepciu rozvíjali L. Stein a O. Bähr	433
Právny štát Otta Bähra (1817 – 1895)	434
Postupne sa liberalizmus presadzoval aj v ďalších krajinách	435
IDEA KONZERVATIVIZMU	435
Treba uchovávať to, čo dôverne poznáme	436
EDMUND BURKE (1729 – 1797)	437
Spoločnosť je mravná väzba medzi mŕtvymi, živými a dosiaľ nenarodenými	437
Križiacke ťaženie proti Francúzskej revolúcii	438
Kolektívna múdrosť: zvyklosti, tradície, obyčaje, konvencie	439
Konzervatívci sa desia prílišného individualizmu	440
Ťaženie proti prirodzeným právam	441
Prirodzeným rámcom ľudského života je hierarchia	442
Konzervativizmus sa nedá spájať s konkrétnou ekonomickou politikou	443
Zdroje legitimacy práva	444
Pilierom práva je prirodzená spravodlivosť	445
Štát je Bohom ustanovená inštitúcia	445
Ústava, to sú zdedené zásady života štátu	446
Žiť pod vládou ľudu môže znamenať žiť pod vládou darebákov	447
GENERÁCIA ROMANTIČOV	448

KONZERVATIVIZMUS S PREDSTAVIVOSŤOU: DISRAELI A NEWMAN	449
Traja vzdelanci v odbore práva	451
KONZERVATIVIZMUS V AMERIKE	452
John Adams je k demokracii rezervovaný	453
Šťastie človeka spočíva v cnosti	454
A ďalší	455
Hrozba kolektivismu a etatizmu	455
DALŠIE VERZIE KONZERVATIVIZMU.	455
NEMECKÁ KONZERVATÍVNA TRADÍCIA	457
RESUMÉ	458
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	460

X. kapitola

HISTORICKÉ ZÁKLADY PRÁVNEHO POZITIVIZMU

FILOZOFICKÉ ZDROJE PRÁVNEHO POZITIVIZMU	462
VZŤAH FILOZOFICKÉHO A PRÁVNEHO POZITIVIZMU	464
VARIÁCIE PRÁVNEHO POZITIVIZMU V 19. STOROČÍ	465
ANGLOSASKÝ PRÁVNÝ POZITIVIZMUS	466
V krajinách common law nebol nikdy zreteľný rozdiel medzi právom a právnou vedou	466
REFORMÁTOR PRÁVA JEREMY BENTHAM (1748 – 1832).	467
Poľovačka na fantómy	468
NAJVPLYVNEJŠÍ PRÁVNÝ TEORETIK PO BENTHAMOVI – JOHN AUSTIN (1790 – 1859).	468
Práve tak mohol byť scholastikom 12. storočia	469
Pokračuje v Hobbesovej a Benthamovej línii	470
Odlíšenie práva od ostatných pravidiel	471
Štát je tvorcom práva	472
Nadšenie pre kodifikovanie práva	472
KONTINENTÁLNY PRÁVNÝ POZITIVIZMUS.	473
EXEGETICKÁ ŠKOLA VO FRANCÚZSKU	473
Ale Code Napoleon starol	474
Ich dielo nemalo trvanlivosť	475
RAKÚSKA EXEGÉZA	475
V Nemecku bola situácia zložitejšia	475
HISTORICKOPRÁVNÁ ŠKOLA V NEMECKU	476
FRIEDRICH CARL VON SAVIGNY (1779 – 1861)	477

Zákonníky založené na ľudskom srdci, rozume a rozmysle	478
Právo je súčasťou života národa	479
Dve vrstvy noriem	480
Historickoprávna škola nemala jednotné vyústenie	481
Na ceste k nacionálnemu socializmu	482
FRIEDRICH PUCHTA – ZAKLADATEĽ POJMOVEJ JURISPRUDENCIE A PANDEKTISTIKY	482
Usus modernus Pandectorum	483
NEMECKÝ PRÁVNÝ POZITIVIZMUS.	484
SYMBOL KLASICKÉHO NEMECKÉHO POZITIVIZMU – CARL MAGNUS BERGBOHM (1849 – 1927)	484
Len to, čo pôsobí ako právo, je právom	485
ZÁUJMOVÁ JURISPRUDENCIA RUDOLFA VON IHERINGA (1818 – 1892).	486
Právo nie je pojem, ale živá sila	487
NEMECKÍ PRÁVNÍ POZITIVISTI.	487
GEORG JELLINEK (1851 – 1911) A VZNIK ŠTÁTOVEDY.	488
Teória o normatívnej sile faktov	488
Vedecký pozitivizmus	489
HĽADANIE SPOLOČNÉHO MENOVAŤEĽA	489
Zbavenie právnej vedy všetkých vonkajších súvislostí	490
NOVŠIA TVÁR PRÁVNEHO POZITIVIZMU	491
Analytická teória práva H. L. A. Harta	491
POZITÍVNA A NEGATÍVNA CHARAKTERISTIKA PRÁVNEHO POZITIVIZMU.	492
POSTPOZITIVISTI.	493
Zásluhy právneho pozitivizmu	494
RESUMÉ	495
BIBLIOGRAFICKÁ ORIENTÁCIA	496